

Shivaji University , Kolhapur
Question Bank For Mar 2022 (Summer) Examination

Subject Code : 75759 Subject Name : pol., Eco & soc. Under Marathas p.no.
xv

DSE-E189

Common subject Code (if any) _____

प्रश्न 1. खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

1. ----- ही मोगल दरबारची भाषा होती.
अ) मराठी ब) फारशी क) इंग्रजी ड) संस्कृत
2. इंग्रजी भाषेतील असंख्य कागदपत्रे ----- येथे जतन केलेली आहेत.
अ) इंडिया ऑफिस ब) मॅचेस्टर क) लिस्बन ड) एव्होरा
3. ----- शेवटचा पेशवा म्हणून संबोधले जाते.
अ) बाळाजी विश्वनाथ ब) बाळाजी बाजीराव क) नानासाहेब ड) बाजीराव दुसरा
4. मराठ्यांनी जहाजबांधणी तंत्रज्ञान ----- कडून आत्मसात केले.
अ) इंग्रज ब) फ्रेंच क) डच ड) पोर्तुगीज
5. केशवपन ----- चे केले जाई.
अ) गुलाम स्त्री ब) शूद्र स्त्री क) कुरूप स्त्री ड) विधवा स्त्री
6. यांनी मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने या नावाने बावीस खंड प्रसिद्ध केले आहेत.
अ) रियासतकार सरदेसाई ब) वि. का. राजवाडे क) वा. सी. बेंद्रे ड) केशव पंडित
7. छत्रपती शिवाजी महाराजानी ला राज्यभिषेक केला.
अ) 1674 ब) 1675 क) 1676 ड) 1677
8. छत्रपतींकडून माधवराव यांना वयाच्या सोळाव्या वर्षी पेशवेपदाची वस्त्रे मिळाली.
अ) शाहू ब) रामराजा क) संभाजी ड) शिवाजी

9. मराठा कालखंडात..... हा महसूल वसुलीचा प्रमुख अधिकारी होता.
अ) कुलकर्णी ब) देशपांडे क) मामलेदार ड) चौगुला
10. मराठेकालीन प्रशासन, न्याय, जमिनीचे तंटे, शेतसारा यामध्ये
..... याला महत्वाचे स्थान होते.
अ) महार ब) मांग क) चांभार ड) ढोर
11. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी स्वराज्याबरोबर स्थापन केले.
अ) साम्राज्य ब) सुराज्य क) हुकूमशाही ड) लोकशाही
12. प्रधान मंडळाचे महत्त्व कौटिल्याच्या ग्रंथात नमूद केले आहे.
अ) नीतिशास्त्र ब) अर्थशास्त्र क) समाजशास्त्र ड) इतिहास
13. प्रतापराव गुजर यांच्यानंतर सेनापती पदयांना दिले.
अ) हंबीरराव मोहिते ब) अण्णाजी दत्तो क) रघुनाथपंत ड) नेताजी पालकर
14. सेनापती वगळता सर्व मंत्रिपदे या समाजातील व्यक्तीकडे होती.
अ) मराठा ब) ब्राह्मण क) क्षत्रिय (ड) मुसलमान
15. छत्रपती ते पेशवा सत्तांतरास चे धोरण कारणीभूत होते.
अ) छत्रपती संभाजी ब) छत्रपती राजाराम क) छत्रपती शाहू ड) महाराणी ताराबाई
16. या मराठा सरदारांनी दिल्ली व बादशहाला ताब्यात घेतले होते.
अ) महादजी शिंदे ब) यशवंतराव होळकर क) दत्ताजी शिंदे ड) नाना फडणीस
17. मराठा काळात प्रत्यक्ष शेती केली जाईल त्या जमीनीस म्हणत.
अ) पांढरी ब) काळी आई क) अग्रहार ड) गाव पांढरी
18. मराठ्यांची नावाजलेली महसूल पद्धतपेशव्याच्या काळात बंद पडली.
अ) दुसरा बाजीराव ब) माधवराव क) सवाई माधवराव ड) नानासाहेब
19. तोफगोळे तयार करण्याचा कारखाना पहिला नी सुरू केला.
अ) पहिला बाजीराव ब) नाना फडणवीस क) राघोबादादा ड) दुसरा बाजीराव
20. मराठ्यांनी आरमार बांधणी तंत्रज्ञान कडून आत्मसात केले.

- अ) इंग्रज ब) फ्रेंच क) डच ड) पोर्तुगीज
21. बारदेश होऊन येणाऱ्या वस्तूवर जादा जकात आकारली होती.
अ) मीठ ब) धान्य क) कापड ड) लोखंड
22. १७४० च्या सुमारास सरकारला कर्ज पुरविणारे सुमारे छोटे मोठे सावकार पुण्यात व्यवसाय करीत होते.
अ) १०० ब) १२५ क) १५० ड) १७५
23. पेशवे काळात सैनिकांना प्रशिक्षण देण्यासाठी यांची नियुक्ती असे.
अ) गारदी ब) लमाणी क) माहूर ड) सेनापती
24. पेशवेकाळात प्रकारची वेठबिगारी होती.
अ) ५ ब) ६ क) ७ ड) ८
25. खंडोबाला नवस फेडण्यासाठी अर्पण केलेल्या मुलीला म्हणतात.
अ) कुणबीणी ब) मुरळी क) दासी ड) रक्षा
26. प्रधान मंडळाचे महत्त्व कौटिल्याच्या ग्रंथात नमूद केले आहे.
अ) नीतिशास्त्र ब) अर्थशास्त्र क) समाजशास्त्र ड) इतिहास
27. यास शेवटचा पेशवा म्हणून संबोधले जाते.
अ) बाळाजी विश्वनाथ ब) पहिला बाजीराव क) बाळाजी बाजीराव ड) दुसरा बाजीराव
28. पेशव्यांच्या काळात मामलेदारास दरसाल रुपये पगार दिला जात असे.
अ) ५००० ब) ६००० क) ७००० ड) ८०००
29. महादजी शिंदे यांना..... ह्या मुगल बादशहाने वकील-इ-मुतालिक ही पदवी दिली.
अ) बहादुरशहा ब) शहाआलम क) जहांदरशहा ड) फरूकसियार
30. १७४५-४६ मध्ये गाव आगीच्या भक्ष्यस्थानी पडले.
अ) कानू ब) पुणे क) शिरवळ ड) सातारा
31. नारायणरावाच्या खुनानंतर.... यांनी आपले पेशवेपद जाहीर केले.
अ) दुसरा बाजीराव ब) सवाई माधवराव क) राघोबा ड) दुसरा नारायणराव
32. महाराष्ट्रात धोतराचे उत्पादन येथे होत असे.

- अ) सासवड ब) पुणे क) सातारा ड) सोलापूर
33. पेशवेकाळात मुलगी वर्षाच्या पुढे लग्नावाचून राहू देणे हा अधर्म मानला जाई.
अ) सात ब) आठ क) नऊ ड) दहा
34. हत्यारांची सफाई आणि त्यांची पूजा ही सणानिमित्त केली जाई.
अ) दिवाळी ब) दसरा क) शिमगा ड) वसंतपंचमी
35. वेदशास्त्रात पारंगत असणारा हा वर्ग होता.
अ) ब्राह्मण ब) मराठा क) व्यापारी ड) शूद्र
36. सैनिकांच्या युद्ध प्रशिक्षणाच्या नोंदी च्या प्रवास वर्णनात आढळतात..
अ) बर्नियर ब) इब्रबतुता क) अँबे कॅरे ड) डोमिन्गो पेस
37. इतिहासलेखनात महत्त्वाची असते.
अ) वस्तुनिष्ठता ब) व्यक्तीनिष्ठता क) काल्पनिकता ड) अतिरंजितपणा
38. याने विश्वगुणदर्शन हा संस्कृत ग्रंथ लिहिला.
अ) व्यंकट धावरी ब) केशव पंडित क) परमानंद ड) कृष्णाजी सभासद
39. याने पानिपतची बखर लिहिली.
अ) गणेश वाड ब) रघुनाथ यादव क) वि. का. राजवाडे ड) कृष्णाजी सभासद
40. पोर्तुगीजांचे प्रमुख ठाणे होते.
अ) मुंबई ब) गोवा क) कलकत्ता ड) मद्रास

प्रश्न 2. टिपा लिहा

1. साधनांचे महत्त्व
2. पेशवे दफतर
3. संस्कृत साधने
4. पोर्तुगीज भाषेतील साधने
5. फारसी भाषेतील साधने

6. राजाची प्रमुख कर्तव्य सांगा.
7. मराठाकालीन शेतीतील पिके.
8. मराठाकालीन सणांची माहिती द्या.
9. शिवकालीन राजपद
10. छत्रपती शाहू महाराज
11. मराठाकालीन प्रमुख व्यापारी केंद्रे
12. मराठाकालीन पाटबंधारे व्यवस्था
13. मराठा कालखंडातील शेतजमिनीचे प्रकार
14. अस्पृश्यता
15. गुलामगिरी पद्धत
16. मराठाकालीन पेठांची निर्मिती
17. जातीसंस्था
18. राज्यकर्त्यांचे शिक्षण विषयक धोरण
19. वेठबिगारी
20. मराठाकालीन दळणवळण व वाहतुकीची साधने
21. मराठाकालीन महसुली अधिकारी
22. शेतजमिनीच्या इनामाचे प्रकार
23. बालाजी विश्वनाथ
24. छत्रपती ते पेशवा सत्तांतर
25. इंडिया ऑफीस
26. रोजनिशी
27. राजारामचरीतम

प्रश्न 3. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा

1. इतिहासलेखनातील संदर्भसाधनांचे महत्त्व सांगा.
2. मराठा इतिहासलेखनाची संस्कृत साधने स्पष्ट करा.

3. मराठ्यांच्या इतिहासाची परकीय भाषेतील साधने कोणती ते सांगा.
4. शिवाजी महाराजांचे अष्टप्रधान मंडळ व त्यांची कामे स्पष्ट करा.
5. छत्रपती ते पेशवा व पेशवा ते कारभारी सत्तांतराची कारणे स्पष्ट करा.
6. मराठाकालीन गावगाड्यातील व्यवसाय स्पष्ट करा.
7. मराठाकालीन उद्योगधंद्यांची माहिती सांगा.
8. मराठाकालीन महसूल व्यवस्थेचा आढावा घ्या.
9. मराठा काळातील स्त्री जीवनाचे सविस्तर वर्णन करा.
10. सामाजिक रचनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
11. मराठाकालीन सणांची माहिती द्या.
12. मराठाकालीन राज्याच्या जमाखर्चाचा आढावा घ्या.
13. मराठाकालीन कृषी उत्पादनाची माहिती सांगा.
14. शिवकालीन राजपदाची संकल्पना सांगा.
15. शिवकालीन अष्टप्रधान मंडळाच्या निर्मितीचा आढावा घ्या.
16. छत्रपती ते पेशवा व पेशवा ते कारभारी सत्तांतराची परिणाम स्पष्ट करा